

مقایسه شیوع اضطراب آشکار در بین دانش آموزان دارای ویژگی‌های

جمعیت شناختی مختلف

دکتر نرجس خاتون موحدی‌راد^۱

حجت اله اجودی^۲

دکتر مریم احمدی^۳

دکتر فاطمه فخارمقدم^۴

مهدی اکبریان^۵*

عیسی مال میر^۶

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۰۵/۱۱

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۱/۰۴/۰۵

چکیده

اضطراب شایع‌ترین اختلال روانی موجود و عامل مهمی در بروز ناسازگاری‌های اجتماعی و اختلال سلامت روانی می‌باشد. هدف از پژوهش حاضر بررسی شیوع اضطراب آشکار و برخی عوامل مؤثر بر آن در دانش‌آموزان دبیرستان‌های دخترانه شهر مشهد بود. در این مطالعه مقطعی^۷ از نوع توصیفی - تحلیلی ۵۷۰ نفر از دانش‌آموزان دبیرستان‌های دخترانه مشهد در سال ۱۳۸۹ مورد مطالعه قرار گرفتند. روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای بود. جهت جمع‌آوری داده‌ها در این مطالعه از دو پرسشنامه استفاده شد. پرسشنامه اول پرسشنامه جمعیت شناختی مرتبط با خصوصیات دموگرافیک و وضعیت اقتصادی اجتماعی و برخی متغیرهای مرتبط با جامعه مورد پژوهش و پرسشنامه دوم پرسشنامه اضطراب آشکار اسپیلبرگر بود. پس از جمع‌آوری داده‌ها با نرم افزار SPSS تحلیل شد. نتایج نشان داد که در جمعیت مورد مطالعه ۱۳۵ نفر (۲۲/۸٪) اضطراب آشکار داشتند. اضطراب آشکار ارتباط معنی‌داری از نظر آماری با ارتباط مادر با دانش‌آموز، شغل مادر، تحصیلات مادر، ارتباط پدر با دانش‌آموز، پایه تحصیلی، شغل پدر، تحصیلات پدر، ارتباط سایر فرزندان با دانش‌آموز نشان داد ($p < 0.05$). با توجه به نتایج پیشنهاد می‌شود ضمن توجه مسئولین بهداشت روان به جمعیت‌های مشابه جهت ارتقای کیفیت سلامت روان، مطالعاتی گسترده‌تر در جمعیت‌های عمومی انجام شود.

واژگان کلیدی: اضطراب آشکار.

۱. پزشک عمومی.
۲. کارشناس ارشد مدیریت اجرایی.
۳. متخصص بیماری‌های قلب و عروق.
۴. پزشک عمومی.
۵. کارشناس ارشد رفاه اجتماعی.
۶. کارشناس ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی.

مقدمه:

زندگی در قرن اخیر باعث شده است که انسان به طور مداوم در مقابل نامالایمات از خود سازگاری نشان دهد و اضطراب شایع‌ترین اختلالی است که در مقابل ناسازگاری‌ها بروز می‌کند (عظیمی و زرغامی، ۱۳۸۱). اما در این میان نبود شناخت از شرایط و فقدان اعتماد به نفس کافی برای افراد در مدیریت مشکلات و مسایل مختلف در اغلب موارد منجر به بروز اضطراب به شکل و شمایل می‌شود که خواب و آرامش را از انسان ربوده و همچون آفتی سلامت روانی و حتی جسمی را تهدید می‌کند. اگر چه اعتقاد بر این است که اضطراب کم برای حیات و زندگی روزمره انسان لازم است اما اضطراب زیاد نیز زیان‌های جدی بر جسم، روان، روابط اجتماعی، شغل و تحصیلات وارد می‌آورد و فرد را از دارا بودن یک سلامت کیفی قابل قبول در زندگی محروم می‌نماید (کاتزنلیک^۱ و همکاران، ۲۰۰۱). اضطراب زیاد و طولانی مدت معمولاً همراه با پاسخ‌های فیزیولوژیک از جمله افزایش متابولیسم، کاهش ایمنی بدن، افزایش کار دستگاه قلب و عروق بوده، همچنین رابطه مهمی بین اضطراب و مرگ و میرهای بعد از آن وجود دارد که حاکی از اهمیت این اختلال به عنوان مسأله در سلامت و بهداشت عمومی است. اضطراب، احساس ناراحتی مبهم توأم با دلهره است که در پاسخ به تحریکات داخلی و خارجی ایجاد شده و می‌تواند به علایم شناختی، عاطفی، فیزیکی و رفتاری منجر شود (کریمی، تقوی لاریجانی، مهران و قلجایی، ۱۳۸۴). در فرایند رشد و توسعه اجتماعی و فرهنگی جوامع، نیروی انسانی کارآمد نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا می‌کند و بدون شک توجه به جنبه‌های مختلف زندگی نیروهای تحصیل کرده از عوامل مهم این توسعه می‌باشد. از جمله مشکلات پیش روی نیروهای جوان در حال تحصیل، اضطراب، جرأت ورزی پایین، افسردگی، خصومت و پرخاشگری مطرح شده است (محمودی عالمی، عظیمی و زرغامی، ۱۳۸۳). اختلالات اضطرابی و افسردگی در تمام مناطق دنیا شایع هستند؛ این اختلالات از جهت عواقب اقتصادی که دارند نیز قابل اهمیت هستند (میرزا^۲ و جنکینس^۳، ۲۰۰۴). در ایران، شیوع اختلالات روانی در بالغین ۲۱٪، در گروه سنی ۱۵-۲۴ سال ۱۷/۶٪ و در گروه سنی محصل و دانشجو ۱۵/۶٪ گزارش شده است (محمودی عالمی، عظیمی و زرغامی، ۱۳۸۳).

همه انسان‌ها به نوعی با این معضل دست به گریبانند به ویژه دانش‌آموزان که این اضطراب را در رابطه با امتحان، کنفرانس درسی و فعالیت در کلاس درک کرده‌اند. بر اساس معیارهای چند بعدی اضطراب کودکان^۴، اضطراب در تمام دانش‌آموزان ۱۲/۹٪ گزارش شده است و ۴۹/۳٪ از آنها، اضطراب متوسط

1. Katzelnick DJ
2. Mirza Ilyas
3. Jenkins Rachel
4. MDAC

تا شدید با یا بدون همراهی با افسردگی داشته‌اند (ان دت ای^۱ و همکاران، ۲۰۰۸). فراوانی بالای اضطراب و افسردگی با استرس‌های اجتماعی، عوامل خانوادگی و استرس‌های تحصیلی مرتبط است. در سبب شناسی اضطراب به علت‌های مختلف از دیدگاه نظریه‌های روانشناختی، زیست شناختی، رفتار شناختی، ژنتیک و مبانی اجتماعی فرهنگی اشاره شده است (وارکاریس^۲، ۲۰۰۰). اختلالات اضطرابی در روند تفکر و یادگیری شخص اختلال زیادی ایجاد کرده و می‌تواند اثرات مخربی بر سلامت جسم و روان به جا بگذارد (عظیمی و ضرغامی، ۱۳۸۱). وجود اضطراب و کم جرات بودن منجر به اختلال در عملکرد تحصیلی، تخریب توانایی‌های هوش و یادگیری، کاهش تفکر انتزاعی و رکود استعدادها شده و همچنین با ایجاد معضلات اقتصادی آثار زیانباری برای فرد، خانواده و اجتماع به بار خواهد آورد (محمودی عالمی، عظیمی و ضرغامی، ۱۳۸۳). متخصصان، اضطراب را به دو دسته کلی اضطراب موقعیتی (آشکار) و اضطراب خصیصه‌ای (پنهان) طبقه بندی می‌کنند (اشپیل برگر، ۱۹۶۶ به نقل از واحدالعین، ۱۳۸۵).

اضطراب آشکار بیانگر احساس افراد مورد مطالعه در خصوص احساس تنش، بیم از آینده، ناآرامی، خودخوری، برانگیختگی و فعال سازی سیستم خودمختار (سمپاتیک و پارا سمپاتیک) است (واحدالعین، ۱۳۸۵). تشخیص، درمان و به ویژه پیشگیری از اضطراب و کوشش در جهت کاهش عوامل محیطی مولد آنها نقش مهم و با ارزشی در سالم‌تر کردن محیط‌های آموزشی و افزایش کارایی نسل آینده متخصصین جامعه خواهد داشت (ملکی، متقی پورو صادقی فر، ۱۳۷۱). متخصصین بر این باورند که شناسایی اضطراب به ویژه اضطراب آشکار و متغیرهای مرتبط با آن می‌تواند تا حدودی ما را در داشتن جامعه‌ای سالم در آینده یاری رساند. افراد مورد مطالعه احساسات خود را در لحظه کنونی بیان می‌نمایند. به تفاوت‌های فردی نسبتاً ثابتی در مستعد بودن به اضطراب اشاره می‌کند که از آن طریق بین افراد در آمادگی داشتن ادراک موقعیت‌های پر اضطرابی مثل تجربه خطر و یا موقعیت‌های تهدید کننده تمایز گذاشته و پاسخ به چنین موقعیت‌هایی با شدت بالای عکس العمل‌های اضطراب آشکار همراه می‌باشد (واحدالعین، ۱۳۸۵). این پژوهش درصدد است تا شیوع اضطراب آشکار و برخی عوامل مؤثر بر آن را در دانش آموزان دبیرستان‌های دخترانه مشهد بررسی نماید. امید است یافته‌های حاصل از این پژوهش جهت ارتقاء سلامت روانی نوجوانان و جوانان به کار گرفته شود.

طرح پژوهش: طرح این پژوهش یک طرح علی - مقایسه ای است.

جامعه آماری: جامعه آماری این پژوهش دانش آموزان دبیرستان‌های دخترانه مشهد در سال ۱۳۸۹ بودند. نمونه آماری و روش نمونه گیری: ۵۷۰ نفر از دانش آموزان دبیرستان‌های دخترانه مشهد در سال ۱۳۸۹

مورد مطالعه قرار گرفتند. نمونه مورد نظر بر اساس فرمول کوکران و براساس نمونه گیری تصادفی چند مرحله‌ای از هر ۳ پایه تحصیلی انتخاب شد. بعد از هماهنگی با اداره آموزش و پرورش شهر مشهد، ناحیه چهار آموزش و پرورش جهت نمونه گیری معرفی شد، تعدادی مدرسه شناسایی شدند. سپس با در نظر گرفتن تعداد دانش آموزان در هر کلاس و در هر پایه تحصیلی حجم نمونه مشخص گردید. پرسشنامه‌ها بین دانش آموزان توزیع و قبل از پر کردن آنها مفهوم اضطراب برای ایشان توضیح داده شد. از دانش آموزان خواسته شد به همه سوالات پاسخ دهند و از آنجا که ضرورتی برای نوشتن نام و نام خانوادگی در پرسشنامه‌ها وجود نداشت از آنان درخواست شد که به درستی و با صداقت به سوالات پاسخ دهند. سپس پرسشنامه‌های تکمیل شده با نرم افزار spss مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

ابزارهای پژوهش:

جهت جمع آوری داده‌ها در این مطالعه از دو پرسشنامه استفاده شد.

پرسشنامه جمعیت شناختی:

پرسشنامه جمعیت شناختی مرتبط با خصوصیات دموگرافیک و وضعیت اقتصادی اجتماعی جامعه مورد پژوهش بود که در آن متغیرهایی چون سن، پایه تحصیلی، بعد خانوار، بیماری یا ناتوانی دانش آموز، شغل پدر، شغل مادر، میزان تحصیلات پدر و مادر، مرگ سرپرست در شش ماه گذشته، مرگ نزدیکان در شش ماه گذشته، فقدان پدر، فقدان مادر، رابطه والدین با فرد، بیماری اعضای خانواده را مورد سنجش قرار می‌داد.

پرسشنامه اضطراب آشکار اسپیلبرگر:

پرسشنامه دوم پرسشنامه اضطراب آشکار اسپیلبرگر بود. مقیاس اضطراب آشکار اسپیلبرگر که شامل ۲۰ سؤال چهار گزینه‌ای که آزمودنی‌ها گزینه‌ای را که به بهترین وجه شدت احساس آنها را بیان می‌نماید انتخاب می‌کنند. این گزینه‌ها عبارتند از: ۱. خیلی کم ۲. کم ۳. زیاد ۴. خیلی زیاد است. این مقیاس بر روی نوجوانان نیز قابل اجراست.

اضطراب آشکار بیانگر احساس افراد مورد مطالعه در خصوص احساس تنش، بیم از آینده، ناآرامی، خودخوری، برانگیختگی و فعال سازی سیستم خودمختار (سمپاتیک و پارا سمپاتیک) است. پایایی این مقیاس بر اساس پژوهش هنجاریابی ۰/۹۴ گزارش شده است (مهرام، ۱۳۷۱). مجموع نمرات بیست عبارت هر مقیاس محاسبه می‌گردد. اضطراب آزمودنی‌ها در شش سطح مورد بررسی قرار گرفت. مجموع نمرات مقیاس اضطراب آشکار می‌تواند دامنه‌ای از ۸۰-۲۰ را اختیار کند. ملاک‌های تفسیری جهت اضطراب آشکار به شرح ذیل می‌باشد:

اضطراب آشکار:

میزان اضطراب از ۲۰ تا ۳۱ ← اضطراب خفیف

میزان اضطراب از ۳۲ تا ۴۲ ← متوسط پائین

میزان اضطراب از ۴۳ تا ۵۳ ← متوسط به بالا

میزان اضطراب از ۵۴ تا ۶۴ ← نسبتاً شدید

میزان اضطراب از ۶۵ تا ۷۵ ← شدید

میزان اضطراب از ۷۶ به بالا ← بسیار شدید

افراد مورد مطالعه که میزان اضطراب آنها ملاک‌های شدید، نسبتاً شدید، بسیار شدید را اختیار نمودند مضطرب در نظر گرفته شدند (مشکانی، ۱۳۷۷). جهت مطالعه اعتبار یا روایی پرسشنامه اضطراب آشکار اسپیلبرگر از شیوه ملاکی همزمان استفاده شد و پایایی مقیاس اضطراب آشکار برای اجرا بر روی آزمودنی‌های گروه هنجار براساس آلفای کرونباخ محاسبه گردید. پایایی مقیاس اضطراب آشکار در این پژوهش ۰/۹۱٪ بدست آمد. آزمون اضطراب آشکار با استفاده از کلیدهای نمره گذاری تصحیح شد. پس از کدگذاری اطلاعات به کمک برنامه SPSS آنالیز شد. توصیف داده‌ها توسط جداول و شاخص‌های پراکندگی و جهت مقایسه تأثیر عوامل مختلف از آزمون‌های t مستقل و آنوا استفاده شد. یافته‌ها:

در این پژوهش ۶۰۰ نفر از دختران دبیرستانی شهر مشهد مورد مطالعه قرار گرفتند. ۲۹۴ نفر (۴۹/۲٪) در فاصله سنی ۱۴ تا ۱۵ سال قرار داشتند. ۳۰۳ نفر (۵۰/۸٪) در فاصله سنی ۱۶ سال و بالاتر قرار داشتند. از بین دانش‌آموزان ۲۳۹ نفر (۴۱/۳٪) اول دبیرستان، ۲۴۲ نفر (۴۱/۹٪) دوم دبیرستان، ۹۷ نفر (۱۶/۸٪) سوم دبیرستان بودند. همچنین نتایج نشان داد که در جمعیت مورد مطالعه ۱۳۵ نفر (۲۲/۸٪) از دانش‌آموزان اضطراب آشکار داشتند. میانگین نمره اضطراب آشکار در دانش‌آموزان ۴۹/۱۸ و انحراف معیار آن ۷/۱۵ بود. کمترین نمره ۲۳ و بیشترین نمره اضطراب آشکار در بین دانش‌آموزان ۷۹ بود.

جدول ۱. توزیع فراوانی نمونه‌های پژوهش بر حسب سطوح اضطراب آشکار

اضطراب آشکار		فراوانی سطح اضطراب
درصد	تعداد	
۲/۷	۱۶	خفیف
۱۰/۵	۶۲	متوسط به پائین
۶۴/۱	۳۸۰	متوسط به بالا
۲۰/۶	۱۲۲	نسبتاً شدید
۲	۱۲	شدید
۰/۲	۱	بسیار شدید
۱۰۰	۵۹۳	جمع

همانگونه که مندرجات جدول شماره ۱ نشان می‌دهد میزان اضطراب آشکار در ۱۲۲ نفر (۲۰/۶٪) از دانش‌آموزان نسبتاً شدید و در ۱۲ نفر (۲٪) در سطح شدید و در ۱ نفر (۰/۲٪) نیز اضطراب بسیار شدید بود.

جدول ۲. نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه میزان اضطراب آشکار در دانش آموزان بر حسب بعد خانوار و شغل مادر

سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین	تعداد		
p < ۰/۰۰۱	۰/۱۴۰	۶۶۹	۴۹.۴۸	۳۱۰	چهار نفره و کمتر
		۷.۱۰	۴۸.۶۰	۲۳۰	بیشتر از چهار نفر
		۶.۸۸	۴۹.۱۰	۵۴۰	جمع
		۸.۴۸	۴۸.۱۴	۳۱۵	خانه دار
		۵.۰۲	۵۰.۳۶	۲۷۸	شاغل
		۷.۱۵	۴۹.۱۸	۵۹۳	جمع

به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان دارای ابعاد مختلف خانوار (۴ نفره و کمتر، ۴ نفره و بیشتر) از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون t مستقل استفاده شد نتایج حاکی از آن بود که بین دو گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p=0/140$) وجود ندارد. همچنین به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان (مادر شاغل و مادر خانه دار) از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون t مستقل استفاده شد و نتایج حاکی از آن بود که بین دو گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p<0/001$) وجود دارد.

جدول ۳. نتایج آزمون آنوا برای مقایسه میزان اضطراب آشکار در دانش آموزان بر حسب تحصیلات پدر و مادر

سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین	تعداد		
p < ۰/۰۰۱	۰/۰۰۹	۱۰.۱۴	۴۴.۰۰	۱۳	بی سواد
		۸.۷۸	۴۷.۷۲	۶۱	ابتدائی
		۹.۰۶	۴۸.۵۲	۷۳	سیکل یا متوسطه
		۷.۴۷	۴۸.۹۰	۲۰۲	دیپلم و فوق دیپلم
		۵.۰۱	۵۰.۳۴	۲۱۳	لیسانس
		۶.۳۷	۴۹.۰۸	۲۵	بالتر از لیسانس
		۴.۷۳	۵۲.۰۰	۶	دانش آموز اطلاعی نداشت
		۷.۱۵	۴۹.۱۸	۵۹۳	جمع
		۹.۰۷	۵۱.۶۲	۸	بی سواد
		۸.۸۴	۴۶.۴۷	۷۰	ابتدائی
		۹.۶۰	۴۶.۸۱	۱۰۴	سیکل یا متوسطه
		۶.۶۷	۴۹.۹۷	۲۲۰	دیپلم یا فوق دیپلم
		۴.۲۵	۵۰.۶۴	۱۶۳	لیسانس
		۴.۰۵	۴۸.۶۹	۲۳	بالتر از لیسانس
	۵.۰۱	۵۲.۲۰	۵	دانش آموز اطلاعی نداشت	
	۷.۱۵	۴۹.۱۸	۵۹۳	جمع	

به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان با تحصیلات پدر از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون آنوا استفاده شد نتایج حاکی از آن بود که بین ۷ گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p=0/009$) وجود دارد. همچنین به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان با تحصیلات پدر از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون آنوا استفاده شد و نتایج حاکی از آن بود که بین ۷ گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p<0/001$) وجود دارد.

جدول ۴. نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه میزان اضطراب آشکار در دانش آموزان بر حسب فوت نزدیکان و فوت پدر

سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین	تعداد		
۰/۲۱۶	۹۰۰۳	۴۸۰۴۲	۱۲۶	فوت یکی از نزدیکان داشته اند	فوت نزدیکان
	۶۶۰	۴۹۰۳۳	۴۴۱	فوت یکی از نزدیکان نداشته اند	
	۷۰۲۱	۴۹۰۱۳	۵۶۷	جمع	
۰/۲۹۸	۶۰۹۳	۴۹۰۲۰	۵۴۶	حیات پدر	فوت پدر
	۱۰۰۵۳	۴۷۰۸۴	۳۲	فقدان پدر	
	۷۰۱۷	۴۹۰۱۲	۵۷۸	جمع	

به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان دارای سابقه فوت نزدیکان از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون t مستقل استفاده شد نتایج حاکی از آن بود که بین دو گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p=0/216$) وجود ندارد. همچنین به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان دارای پدر و بی پدر از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون t مستقل استفاده شد و نتایج حاکی از آن بود که بین دو گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p=0/298$) وجود ندارد.

جدول ۵. نتایج آزمون آنوا برای مقایسه میزان اضطراب آشکار در دانش آموزان بر حسب شغل پدر و ارتباط با فرزندان و سطح اقتصادی

سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین	تعداد		
0/002	7.84	48.15	39	کارگر	شغل پدر
	5.73	50.05	174	کارمند	
	5.30	50.22	71	دبیر یا معلم	
	6.26	50.69	43	مهندس یا پزشک	
	7.98	48.36	231	آزاد	
	11.27	44.45	20	سایر موارد	
	7.17	49.12	578	جمع	
p<0/001	10.42	48.30	13	بسیار بد و بد	ارتباط پدر با دانش آموز
	6.53	49.67	168	معمولی	
	5.16	50.06	256	خوب	
	9.85	47.16	116	بسیار خوب	
	9.68	45.62	24	فقدان پدر	
	7.16	49.14	577	جمع	
	0/456	9.70	48.75	8	
9.12	48.56	123	معمولی		
6.58	49.10	354	خوب		
6.05	50.14	91	بسیار خوب		
7.17	49.14	576	جمع		

به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان با شغل پدر از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون آنوا استفاده شد نتایج حاکی از آن بود که بین ۶ گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p=0/002$) وجود دارد. همچنین به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان بر اساس ارتباط پدر با دانش آموز از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون آنوا استفاده شد و نتایج حاکی از آن بود که بین ۵ گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p<0/001$) وجود دارد. همچنین به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان براساس سطح اقتصادی از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون آنوا استفاده شد و نتایج حاکی از آن بود که بین ۴ گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p=0/456$) وجود ندارد.

جدول ۶ نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه میزان اضطراب آشکار در دانش آموزان بر حسب دو گروه خانواده سالم و خانواده بیمار و بر حسب بیماری یا سلامت دانش آموز

سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین	تعداد		
۰/۱۸۰	۹.۵۵	۴۷.۸۴	۵۰	بیماری خانواده	بیماری یا سلامت خانواده
	۶.۸۱	۴۹.۲۴	۵۲۴	سلامت خانواده	
	۷.۰۹	۴۹.۱۲	۵۷۴	جمع	
۰/۰۷۸	۸.۷۲	۵۳.۱۰	۱۰	بیماری	بیماری یا سلامت دانش آموز
	۷.۱۱	۴۹.۰۷	۵۶۶	سلامت	
	۷.۱۵	۴۹.۱۴	۵۷۶	جمع	

به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان دارای بیماری خانوادگی یا دانش آموزانی که از سلامت خانوادگی برخوردارند از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون t مستقل استفاده شد که همانطور که نتایج نشان می‌دهد تفاوت معناداری بین دو گروه مذکور از لحاظ اضطراب وجود ندارد.

جدول ۷. نتایج آزمون آنوا برای مقایسه میزان اضطراب آشکار در دانش آموزان بر حسب گروه خویشاوندی و نوع ارتباط

سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین	تعداد		
۰/۴۵۳	۹.۷۶	۴۷.۲۲	۹	خواهر	نسبت فرد بیمار به دانش آموز
	۷.۰۱	۵۰.۶۶	۱۵	برادر	
	۱۲.۵۸	۴۸.۴۵	۱۱	پدر	
	۸.۹۹	۴۳.۸۴	۱۳	مادر	
		۴۵.۰۰	۱	سایر موارد	
	۹.۵۱	۴۷.۶۱	۴۹	جمع	
۰/۰۰۶	۱۱.۶۸	۵۲.۳۰	۱۰	بسیار بد	ارتباط با سایر فرزندان
	۱۳.۷۴	۵۷.۲۸	۷	بد	
	۸.۱۸	۴۸.۷۸	۱۰۶	معمولی	
	۵.۷۷	۴۹.۳۲	۳۳۹	خوب	
	۹.۲۲	۴۷.۴۴	۸۱	بسیار خوب	
	۵.۶۷	۴۹.۱۱	۳۴	فقدان خواهر و برادر	
	۷.۱۳	۴۹.۰۹	۵۷۷	جمع	

به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان بر اساس نسبت فرد بیمار با دانش آموز از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون آنوا استفاده شد نتایج حاکی از آن بود که بین ۵ گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p=۰/۴۵۳$) وجود ندارد.

همچنین به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان بر اساس ارتباط با سایر فرزندان از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون آنوا استفاده شد و نتایج حاکی از آن بود که بین ۶ گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p=۰/۰۰۶$) وجود دارد.

جدول ۸. نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه میزان اضطراب آشکار در دانش آموزان بر حسب دو گروه مادر دار و بی مادر

سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین	تعداد		
۰/۶۰۳	۷۰۰۸	۴۹۰۱۰	۵۶۷	فوت مادر طی شش	حیات مادر
	۱۱۰۸۵	۵۰۰۳۰	۱۰	ماه گذشته	فقدان مادر
	۷۰۱۷	۴۹۰۱۲	۵۷۷	جمع	

به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان دارای مادر و بی مادر از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون t مستقل استفاده شد نتایج حاکی از آن بود که بین دو گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p=0/603$) وجود ندارد.

جدول ۹. نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه میزان اضطراب آشکار در دانش آموزان بر حسب دو گروه سرپرست دار و بی سرپرست

سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین	تعداد	سطح معناداری	
۰/۲۱۳	۱۰۰۳۲	۵۱۰۵۴	۱۱	فوت سرپرست	فوت سرپرست طی شش ماه
	۹۰۱۴	۴۷۰۸۷	۱۰۷	حیات سرپرست	گذشته
	۹۰۲۷	۴۸۰۲۲	۱۱۸	جمع	

به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان دارای سرپرست و بی سرپرست از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون t مستقل استفاده شد نتایج حاکی از آن بود که بین دو گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری ($p=0/213$) وجود ندارد.

جدول ۱۰. نتایج آزمون آنوا برای مقایسه میزان اضطراب آشکار در دانش آموزان بر حسب نسبت فرد فوت شده و سایر

سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین	تعداد			
۰/۹۰۲	۴.۲۴	۵۰.۰۰	۲	خواهر	نسبت فرد فوت شده	
		۴۷.۰۰	۱	برادر	طی شش ماه گذشته	
	۱۳.۸۷	۵۰.۸۳	۶	پدر		
	۰.۷۰	۵۲.۵۰	۲	مادر		
	۸.۹۲	۴۸.۰۷	۱۱۴	سایر موارد		
	۹.۰۱	۴۸.۳۰	۱۲۵	جمع		
	p<۰/۰۰۱	۹.۰۹	۵۶.۲۲	۹	بسیار بد و بد	ارتباط با مادر
		۷.۷۰	۴۹.۶۸	۸۶	معمولی	
		۵.۱۲	۴۹.۶۰	۳۳۶	خوب	
		۹.۸۱	۴۷.۲۱	۱۴۰	بسیار خوب	
۴.۶۰		۵۴.۲۰	۵	فقدان مادر		
۰/۰۲۷	۷.۱۲	۴۹.۱۷	۵۷۶	جمع		
	۸.۳۴	۴۸.۱۴	۲۳۹	اول دبیرستان	پایه تحصیلی	
	۶.۸۰	۴۹.۶۸	۲۳۹	دوم دبیرستان		
	۳.۹۱	۴۹.۹۶	۹۶	سوم دبیرستان		
۰/۴۴۹	۷.۱۶	۴۹.۰۹	۵۷۴	جمع		
	۵.۴۹	۴۹.۷۶	۹۴	علوم انسانی	رشته تحصیلی	
	۷.۶۲	۵۰.۲۷	۱۴۴	علوم تجربی		
	۵.۶۰	۴۹.۲۴	۹۹	ریاضی فیزیک		
	۶.۲۰	۴۹.۶۸	۳۳۷	جمع		

به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان بر اساس نسبت فرد فوت شده با دانش آموز از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون آنوا استفاده شد نتایج حاکی از آن بود که بین ۵ گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری (p=۰/۹۰۲) وجود ندارد.

همچنین به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان بر اساس ارتباط با مادر از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون آنوا استفاده شد و نتایج حاکی از آن بود که بین ۵ گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری (p<۰/۰۰۱) وجود دارد.

همچنین به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان براساس پایه تحصیلی از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون آنوا استفاده شد و نتایج حاکی از آن بود که بین ۳ گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری (p=۰/۰۲۷) وجود دارد.

همچنین به منظور بررسی تفاوت بین دانش آموزان بر اساس رشته تحصیلی از لحاظ میزان اضطراب آشکار از آزمون آنوا استفاده شد و نتایج حاکی از آن بود که بین ۳ گروه مذکور از لحاظ میزان اضطراب آشکار تفاوت معنادار آماری (p=۰/۴۴۹) وجود ندارد.

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش شیوع اضطراب آشکار و برخی عوامل مؤثر بر آن در دانش آموزان دبیرستان‌های دخترانه مشهد مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش شیوع اضطراب آشکار در نمونه‌های پژوهش را ۲۲.۸٪ برآورد کرد. میانگین نمره اضطراب آشکار ۴۹/۱۸ بدست آمد. این مقادیر در مقایسه با نتایج مطالعات قبلی بیشتر است، بطوری که در مطالعه عظیمی و همکاران ۲۰۰۹٪ اضطراب آشکار گزارش شده بود (عظیمی و ضرغامی، ۱۳۸۱). در صورتی که در بررسی اضطراب توسط واحدالعین، فراوانی اضطراب آشکار کمتر بود (واحدالعین، ۱۳۸۵). در پژوهشی که توسط مشکانی انجام شده بود، آزمودنی‌ها ۱۵٪ اضطراب آشکار داشتند (مشکانی، ۱۳۷۷) و در تحقیق داروور (۱۳۷۷) میزان اضطراب آشکار ۱۷٪ بود که این مهم می‌بایست با جدیت بیشتر مورد توجه قرار گیرد چرا که اضطراب زیاد با بسیاری از اختلالات و بیماری‌ها همچون افزایش متابولیسم، کاهش ایمنی بدن، اختلالات و بیماری‌های قلبی و عروقی و مرگ و میرهادر ارتباط است (کاتزنلیک و همکاران، ۲۰۰۱). سنین نوجوانی و جوانی بواسطه ویژگی‌های خاص زیستی- روانی دوران بلوغ و طی مراحل مختلف تعامل اجتماعی و همچنین ورود به عرصه مسئولیت‌پذیری، حساس‌ترین دوران زندگی محسوب می‌شود. هر چند در این پژوهش رابطه معناداری بین سن و اضطراب آشکار دیده نشد اما برخی از پژوهش‌ها رابطه معناداری بین سن و اضطراب آشکار نشان دادند. برخی از پژوهش‌ها نشان می‌دهد که با افزایش سن میزان اضطراب آشکار نوجوانان و جوانان افزایش می‌یابد. نتایج پژوهشی که بر روی ۵۹۱ نفر در سن بیست سالگی انجام شده بود، نشان داد که علائم اضطرابی آنها از ۱۵/۶ سالگی شروع شده و در سال‌های بعد افزایش پیدا کرده بود (آنجست^۱، گاما^۲، بالدوین^۳، ادجاکیک^۴ و راسلر^۵، ۲۰۰۹). برخی از پژوهش‌ها نیز نشان می‌دهد که با افزایش سن افراد میزان اضطراب آشکار در کل میزان اضطراب در آنها کاهش می‌یابد. نتایج پژوهش ملکی نشان داد که میانگین نمرات اضطراب در گروه‌های مختلف سنی با افزایش سن کاهش می‌یابد (ملکی، متقی پورو صادقی فر، ۱۳۷۱).

هر چند در این میان پژوهش‌هایی نیز نشان دادند که سن رابطه‌ای با میزان اضطراب ندارد که می‌توان به پژوهش واحد العین (۱۳۸۵) اشاره کرد. در مطالعه ما، پایه تحصیلی با بروز اضطراب آشکار ارتباط معنی‌دار داشت. ممکن است این مسئله به علت درس‌های آموزشی در هر پایه تحصیلی و یا بخاطر ویژگی‌های سنی دانش آموزان باشد. همچنین بدیهی است هرچه دانش آموز در پایه تحصیلی بالاتری

1. Angst J,
2. Gamma A,
3. Baldwin DS,
4. Ajdacic-Gross V,
5. Rössler W,

تحصیل کند، بدلیل در معرض تصمیم‌گیری‌های بزرگ قرار گرفتن و نزدیک شدن به آزمون سرنوشت‌ساز کنکور با رویدادهای اضطراب‌زای متعددی مواجه خواهد بود. در پژوهشی که در آن همه دانش‌آموزان پایه دوم و سوم رشته‌های علوم تجربی و ریاضی دوره متوسطه نواحی چهارگانه آموزش و پرورش شهر شیراز مورد بررسی قرار گرفتند، در بررسی رابطه بین اضطراب ریاضی دانش‌آموزان و سبک‌های یادگیری آنها با توجه به پایه تحصیلی، نتایج نشان داد که میان اضطراب ریاضی و شیوه یادگیری مفهوم سازی انتزاعی، رتبه منفی و معنادار بدست آمد که این رابطه برای دانش‌آموزان پایه سوم با $(P=0.003)$ معنادار بود (احمدی و خضری، ۱۳۸۵). در مطالعه حورا واحداالین بین پایه تحصیلی و اضطراب دانش‌آموز ارتباط معنادار بدست نیامده بود (کاترلنیک و همکاران، ۲۰۰۱). بنظر می‌رسد که هر رشته تحصیلی، اثر مختص به خود را در میزان انگیزه و تلاش دانش‌آموز و ایجاد روحیه او می‌گذارد. دانش‌آموزان با انتخاب رشته تحصیلی، در واقع آینده شغلی و جایگاه اجتماعی خود را مشخص می‌کنند. البته هنوز هم در بعضی خانواده‌ها، انتخاب رشته، بنا بر جو غالب در محیط خانوادگی یا اصرار اطرافیان و بر خلاف میل و استعداد دانش‌آموز است که همین امر، عامل مهمی در ایجاد اضطراب در دانش‌آموز است. بر خلاف انتظار یافته‌های مطالعه ما نشان داد که رشته تحصیلی دانش‌آموز در ایجاد اضطراب مؤثر نبود. ممکن است دلیل آن تغییرات شیوه‌های سنجش دانش‌آموزان در سال‌های اخیر باشد. در تحقیقی که مهناز نظری (۱۳۸۵) بر روی دانش‌آموزان مقطع پیش‌دانشگاهی شهر کرج انجام شده بود، نشان داد که دانش‌آموزان رشته ریاضی از اضطراب پایین‌تری نسبت به دانش‌آموزان رشته علوم انسانی و علوم تجربی برخوردار بودند. در این پژوهش تعداد اعضای خانوار یکی از متغیرهای مورد بررسی بود و رابطه معناداری با میزان اضطراب نشان نداد هر چند انتظار می‌رفت با توجه به این نکته که معمولاً خانواده‌هایی که جمعیت بیشتری دارند از سطح اجتماعی اقتصادی پایین‌تری برخوردارند و والدین ممکن است نتوانند رسیدگی و توجه کافی به همه فرزندان خود داشته باشند این متغیر رابطه معناداری با میزان اضطراب آشکار نشان دهد. یکی از مسایلی که دانش‌آموزان در محیط مدرسه در مورد آن با یکدیگر بحث می‌کنند و سعی می‌کنند با تکیه بر آن حس برتری پیدا کنند شغل والدین است. در این مطالعه اضطراب آشکار دانش‌آموزان با شغل والدین ارتباط معنی‌دار نشان داد. این یافته با نتایج پژوهش مشهدی (۱۳۸۵) که به بررسی رابطه بین اشتغال مادر و میزان اضطراب آشکار فرزندان پرداخت همخوانی دارد. برخی از پژوهش‌ها نیز رابطه معناداری بین میزان اضطراب آشکار و شغل والدین نشان ندادند (واحداالین، ۱۳۸۵). این پژوهش رابطه معناداری بین میزان اضطراب آشکار در دانش‌آموزان با سطح تحصیلات والدین نشان داد. بدیهی است که هر چه تحصیلات والدین از سطح بالاتری برخوردار باشد والدین آگاهی بیشتری در مورد نحوه کنترل یا پیشگیری از بروز اضطراب یا عوامل برانگیزنده آن دارند و همین مسئله به خودی خود سبب ایجاد حس داشتن پشتوانه قوی (هم از نظر علمی و هم از نظر مالی) در دانش‌آموز می‌شود و احتمال اضطراب را در آنان کاهش می‌دهد. این یافته با نتیجه مطالعات

قبلی همخوانی داشت (واحد العین، ۱۳۸۵ و مشکانی، ۱۳۷۷). در این پژوهش بین میزان اضطراب آشکار دانش آموز و رابطه با والدین و رابطه با سایر فرزندان خانواده ارتباط معناداری دیده شد. در این مطالعه میان ارتباط والدین و فرزندان خانواده با دانش آموز و بروز اضطراب آشکار در آنها رابطه معنادار وجود داشت. این مسئله با نتایج مطالعات قبلی همخوانی داشت (عظیمی و زرغامی، ۱۳۸۱، واحدالعین، ۱۳۸۵ و قلجایی، ۱۳۸۵ و رادفر، ۱۳۸۲). همچنین در این پژوهش بین میزان اضطراب آشکار دانش آموزان و ارتباط با سایر فرزندان خانواده رابطه معناداری دیده شد، که این یافته با نتایج برخی از پژوهش ها همخوانی دارد. باکن و همکاران (۲۰۰۹) که بر روی ۷۹۱ دانش آموز دبیرستانی انجام شد نشان داد که رفتارهای خشن بین خواهر و برادرها روی سطح استرس مؤثر است. در این پژوهش بین میزان اضطراب آشکار در دانش آموز و سالم بودن وی از نظر جسمانی رابطه معناداری دیده نشد. هرچند پژوهش ها نشان داده است که سلامت جسمی دانش آموز بر سلامت روانی وی و ارتقای کیفیت عملکرد تحصیلی او تأثیر شایانی دارد. احتمالاً بیماری یا معلولیت دانش آموز باعث میشود وقتی او خود را در جمع سایر دانش آموزان که سالم هستند می بیند و مقایسه می کند دچار نوعی احساس نقص ناتوانی سرخوردگی و ضعف شود که در نتیجه بصورت مستقیم یا غیر مستقیم این مسأله زمینه ساز بروز اضطراب خواهد شد. این احساس ناتوانی هم می تواند مستقیماً اضطراب ایجاد کند و هم ممکن است با تأثیر بر عملکرد تحصیلی و افت نمرات دانش آموز سبب بروز یا تشدید اضطراب دانش آموز شود (ملکی، متقی پور و صادقی فر، ۱۳۷۱ و باکن و همکاران، ۲۰۰۹). این یافته با نتایج پژوهش ملکی نیز مغایرت دارد. پژوهش ملکی نشان داد که وجود بیماری های جسمی و روانی میانگین نمرات اضطراب را بالا برده و فقدان آنها میانگین نمرات را کاهش می دهد (ملکی، متقی پور و صادقی فر، ۱۳۷۱).

این یافته همچنین با نتایج پژوهش الیاس میرزا و همکاران (۲۰۰۴) و واحد العین (۱۳۸۵) مغایرت دارد (واحد العین، ۱۳۸۵، میرزا و جنکینس، ۲۰۰۴). در این پژوهش رابطه معناداری بین میزان اضطراب آشکار در دانش آموزان و بیماری یکی از اعضای خانواده دیده نشد، هر چند به نظر می رسد بیماری یکی از اعضای خانواده می تواند تأثیر بسزائی در روان و روحیه اعضاء خانواده داشته باشد و خانواده ها را متحمل هزینه های اقتصادی زیادی نماید که بر میزان اضطراب افراد بیفزاید. شاید بتوان گفت تعداد کم دانش آموزانی که در خانواده خود با یک فرد بیمار زندگی می کردند، ممکن است بی معنایی ارتباط بین میزان اضطراب آشکار و بیماری یکی از اعضای خانواده را توجیه کند. این یافته با نتایج برخی از پژوهش ها همخوانی ندارد (واحد العین، ۱۳۸۵).

نتایج این پژوهش نشان داد که میزان اضطراب آشکار در دانش آموزان بالاتر از متوسط بود و این جامعه در معرض خطر است و با توجه به نتایج پیشنهاد می شود سیاست گذاران آموزشی وزارت آموزش و پرورش در برنامه ریزی های خود علاوه بر توجه به جنبه آموزش دانش آموزان باید سلامت روحی و روانی دانش آموزان را نیز مد نظر قرار دهند. می توان با ایجاد و تقویت سیستم های حمایتی روانی دانش آموزان

در مدارس به مقابله با اضطراب پرداخت. آموزش مسئولین و بخصوص مشاورین مدارس و فراهم نمودن شرایط مناسب جهت مراجعه دانش آموزان برای مشاوره گام‌های مفیدی در این راستاست. نتایج این مطالعه میتواند در برنامه‌ریزی‌های آموزش و پرورش و طرح بهداشت روانی وزارت بهداشت مورد استفاده قرار گرفته و مقدمه‌ای جهت مطالعات گسترده‌تر و عمیق‌تر در سطح کشور باشد.

تشکر و قدردانی

از مسئولین آموزش و پرورش دبیرستان‌های دخترانه مشهد و دانش آموزان عزیزی که در انجام هر چه بهتر شدن این پژوهش یاری‌مان کردند سپاسگزاری می‌نماییم. از دانشگاه علوم پزشکی تهران نیز که از این پروژه حمایت مالی کردند سپاسگزاریم.

منابع

- احمدی، سعید، خضری، حسن، (۱۳۸۵)، بررسی رابطه اضطراب ریاضی و سبک‌های یادگیری در میان دانش آموزان دبیرستانی، اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی، شماره ۴، صص ۳۱-۴۴.
- داروور، زهره، (۱۳۷۷)، بررسی شیوع اضطراب آشکار و پنهان و عوامل مؤثر بر آن در دانش آموزان دبیرستانهای دولتی دخترانه شهر لاهیجان، پایان نامه جهت دریافت MPH، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ۱۳۷۷.
- رادفر، شکوفه، (۱۳۸۲)، بررسی نقش نماز در میزان شیوع اضطراب در دختران دانش آموز دبیرستان قم، در کتاب اسلام و بهداشت روان، جلد اول، چاپ اول، تهران: نشر معارف.
- روشن، رسول، (۱۳۷۹)، بررسی مقایسه ای میزان شیوع افسردگی و اضطراب در دانشجویان شاهد و غیر شاهد در سطح دانشگاههای شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس.
- عظیمی، حمیده، ضرغامی، مهران، (۱۳۸۱)، بررسی مقابله مذهبی و میزان اضطراب در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران در سال تحصیلی ۷۹-۷۸، مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مازندران، سال ۱۲، شماره ۳۴، صفحه ۳۷-۴۱.
- قلجایی، فرشته، (۱۳۸۵)، دانش آموزان دختر و بررسی سوء تغذیه کودکان ۳۶-۱ ماهه در بخش کودکان بیمارستان دکتر شیخ، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان.
- کریمی، رقیه، تقوی لاریجانی، ترانه، مهران، عباس، قلجایی، فرشته، (۱۳۸۴)، بررسی ارتباط اضطراب دانش آموزان دختر با نوع کنترل والدینی، فصلنامه علمی پژوهشی حیات، مجله دانشکده پرستاری و مامائی تهران، دوره ۱۱، شماره ۴، صفحه ۸۳-۸۸.

محمودی عالمی، قهرمان، عظیمی، حمیده، ضرغامی، مهران، (۱۳۸۳)، تاثیر آموزش قاطعیت بر میزان اضطراب و جرات ورزی دانشجویان پرستاری، **مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی گرگان**، سال ۶، شماره ۱۱، صفحه ۶۶-۷۲.

مشکانی، زهرا سادات، (۱۳۷۷)، بررسی شیوع اضطراب و عوامل موثر بر آن در دانش آموزان دبیرستانی قاسم آباد اسلامشهر، **مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران**، صفحه ۹۴-۸۹.

مشهدی، علی، (۱۳۸۵)، **بررسی رابطه بین میزان اضطراب دانش آموزان و اشتغال مادر**، چکیده مقالات دومین کنگره سراسری آسیب شناسی خانواده در ایران، ۲۵-۲۸ اردیبهشت ماه ۱۳۸۵، صفحه ۳۳۴. ملکی، حسین، متقی پور، یاسمن، صادقی فر، مجید، (۱۳۷۱)، بررسی میزان و عوامل مرتبط با اضطراب و افسردگی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان در سال ۱۳۷۱، **مجله دانشکده پزشکی**، ۱۳۷۶، سال ۶، صفحه ۸۵-۷۹.

مهرام، بهروز، (۱۳۷۱)، **راهنمای آزمون اضطراب آشکار و پنهان اشیپیل برگر**، مشهد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد.

نظری، مهناز، (۱۳۸۴)، **رابطه میان خودکارآمد پنداری و اضطراب در بین دانش آموزان دختر مقطع پیش دانشگاهی دولتی ناحیه یک کرج در سال ۱۳۸۴**. صص ۲۱-۱.

واحدالعین، حسین، (۱۳۸۵)، **بررسی شیوع اضطراب آشکار و پنهان و عوامل موثر بر آن در دانش آموزان دبیرستانهای دخترانه منطقه ۲ تهران در سال تحصیلی ۸۵-۸۴**، پایان نامه دکترای پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران.

Angst J., Gamma A., Baldwin DS., Ajdacic-Gross V., Rössler W. (2009). The generalized anxiety spectrum: prevalence, onset, course and Outcome, **Eur Arch Psychiatry Clin Neurosci**;259(1):37-45. Epub 2008 Jun 24.

Büken B, Erkol Z, Bahçebaşı T, Büken E, Ozdincer S, Ercan N. Düzce U Düzce tip Fak., Adli Tip AD.(2009). The effect of firearms in inducing stress in high school students in the city of Düzce (Turkey)], **Turk Psikiyatri Derg**;20(2):213-26.

Katzelnick DJ, Kobak KA, DeLeire T, Henk HJ, Greist JH, Davidson JR, Schneider FR, Stein MB, Helstad CP. (2001). Generalized social Anxiety disorder in managed care. **American Journal of psychiatry**:12-1999-2007.

Ilyas Mirza, Rachel Jenkins.(2004). **risk factor, prevalence & treatment of anxiety & depressive disorder in Pakistan: systematic review**, **BMJ**,(3 April), doi: 10.1136, bmj.328.7443.794.

N detei, D. M, Khasakhala Lincoln, Nyabola Lambert, Ongecha-Owuor Francisca, Seedat Soraya, Mutiso Victoria, Kokonya Donald & Odhiambo, (2008). The prevalence of anxiety & depression symptoms & syndromes in Kenyan children & adolescents, **journal of child and adolescent mental health**, volume 20, number 1, :p.33-51.

Varcaralis E., (2000). **Psychiatric nursing clinical guide**, assessment tools & diagnosis. philadelphia: WB. sunders co.

A comparison of prevalence of clear anxiety among the students with different demographic characteristics

Narjes khatoun Movahhedi rad, Ph. D.
Hojjat allah Ajvadi
Maryam Ahmadi, Ph. D.
Fatemeh Fakhhar Moghadam, Ph. D.
Mahdi Akbarian
Isa Malmir

Abstract

Anxiety is the most common mental disorder and an important factor in the incidence of social conflict and mental health disorder. The aim of this study was to survey some factors affecting the prevalence of clear anxiety in Mashhad female high-school students. This study was a cross sectional study (descriptive-survey). Using Cochran's formula 570 students was chosen as the sample size. To gather the data, two questionnaires were used. The first questionnaire (checklist) was related to some variables related to socioeconomic and demographic characteristics and the second questionnaire was Spiel Berger anxiety questionnaire. The collected data were analyzed through SPSS software version 16. The sampling method was multi-stage random sampling. The result showed that there was a significant relationship between the clear anxiety with mother's relationship with the student, mother's job, mother's educational grade with, ($P=0.022$), father's educational grade, father's job, father educational grade, and relationship of other children with student. Considering the obtained research results the researcher suggests authorities according to the mental health in similar populations to improve the quality of mental health, more extensive studies should be conducted in the general population.

Key words: clear anxiety, Spiel Berger, mental health. Health care personnel.